

Když astronomové pracují s předškolními dětmi aneb Rozhovor napříč vesmírem

Po ukončení úspěšného projektu „Vesmír očima dětí“, na který navazovala vernisáž obrázků dětí v knihovně Astronomického ústavu Akademie věd České republiky (ASU), je vhodné zpětně zhodnotit základní cíl projektu a společně s aktéry si popovídat o jeho významu. Pozvání do Mateřské školy Ondřejov přijali její dlouholetý spolupracovník Pavel Suchan, jeden z nejznámějších českých popularizátorů vědy a tiskový mluvčí ASU, a nově spolupracující Petr Kabáth, charismatický vědec, který svůj doktorát získal v Německu.

? V čem vidíte přínos projektu pro předškolní děti?

Pavel Suchan: Použiji citaci někoho jiného, respektive to zasadím do příběhu. S bývalým ředitelem Astronomického ústavu jsme v popularizaci táhli za jeden provaz a on mi stále říkal: „Lidová hvězdárna, prohlídky a exkurze jsou pro školy, děti z mateřské jsou na to moc malé.“ Já jsem byl nešťastný, protože jsem věděl, že je to nesmysl. Vnímám, že děti jsou jako studnice, které do sebe všechno ukládají. Jednou jsem byl na tiskové konferenci a tam tehdejší předseda Akademie věd Václav Pačes pravil úžasnou větu, se kterou jsem přišel a téměř rozrazil dveře ředitelny. Říkal: „S popularizací vědy je potřeba začít ne na střední škole, dokonce ani na základní škole, ale už v mateřských školách.“ A to tenkrát řekl předseda AV. Samozřejmě mě to potěšilo, protože když něco řekne předseda, tak je to vlastně téměř oficiální doktrína.

Petr Kabáth: S tím také souhlasím, že je důležité děti seznamovat s přírodními jevy. Kromě toho, že mám malé děti, kterých se to týká, je seznamování důležité i kvůli tomu, že se děti setkávají s něčím, co je třeba potom nějakým způsobem ovlivní. Minimálně si zapamatují to, že byly na hvězdárně nebo kdekoli jinde mimo školní zahradu, a potom si třeba vzpomenou na to, že tady na tom místě je hvězdárna. Některé z nich se budou třeba později zajímat o matematiku, fyziku. Mnohé děti by se normálně na hvězdárnu jinak nedostaly. Pro mě bylo také důležité, když jsem se poprvé dostal na hvězdárnu do Ondřejova.

Je potřeba začít brzy a zároveň ukazovat dětem, že něco takového existuje, aby nebyly omezené jen na nějaký malý prostor. Stále říkám, že by lidé, zvláště mladí, měli hodně cestovat, vidět co nejvíce a potom se vrátit domů a přinést své zkušenosti, zážitky a také poznání, zkrátka, co viděli. Něco z toho je špatně, něco je dobře. Stejně je to s dětmi, když

Pavel Suchan

něco ve školce vidí, něco prožijí, zapamatují si to a jednou zkušenost zúročí. Děti si pamatují hodně věcí.

Pavel Suchan: Přesně tak. Ony nemají zaplněné mozkové kanálky, takže co se do nich nasype, učení, hra, což je jedno, dítě to nerozlišuje. Dítě se hrne do práce, protože neví, že je to práce. Přesně tak je to i s informacemi. Když si děti budou hrát, házet kroužkem nebo dělat bábovičky, je to pro ně zábava. A zrovna tak pro ně bude zábava, když přijdou na hvězdárnu, ty vezmeš dusík a zlomíš jim kytičku, a dítě si situaci zapamatuje. Když zestárne, vynoří se mu jeden konkrétní zážitek, který najednou svítí v mlze, neví, jestli mělo žluté nebo hnědé kalhoty, ale prostě ví, že bylo u dalekohledu. A to považuji za důležité.

Petr Kabáth: Mimo jiné je důležité, když rodiče vidí, že existuje něco jiného, než třeba dělají oni sami, a že děti mají možnost vidět jinou práci, protože jinak by se k tomu nedostaly.

Petr Kabáth

Pavel Suchan: Když si jako rodič budu vybírat školu, rád bych, aby to nebyla obyčejná škola, ale aby tam byl někdo, kdo s dětmi bude umět pracovat, kdo přináší i něco navíc. Rodiče by měli být rádi, že se děti dozvědí něco nového, něco, co se v jiné škole nedozví.

? Jak se Vám s našimi dětmi pracovalo?

Petr Kabáth: Z mého pohledu velmi dobře, protože když děti přišly k dalekohledu, vypadaly, že je pozorování zajímavé, a dívaly se. Asi je potřeba umět děti nějakým způsobem zaujmout. Což se mi nejspíš podařilo, dokonce vykládaly, co viděly na snímcích, které jsme promítali na kopuli. Já myslím, že to bylo dobré. Na vernisáži při prezentaci si děti hodně pamatovaly, to znamená, že je projekt zaujal.

Pavel Suchan: Já ještě doplním, že ne vždy musí být výsledek takhle skvělý, protože záleží na třídě. Je bohužel pravda, že genius loci třídy je téměř nezlomitelný. Nevhodnou atmosféru mohou způsobit jen dvě děti. Loňská třída byla bezvadná. Předchozí děti neměly ve třídě dobrou atmosféru, a bylo to znát i při projektu. Při tomto projektu jsem měl zvláštní

U pomníku Josefa Jana Friče

zkušenost. Natáčel jsem dálkové povídání, nechci tomu říkat přednáška, ale jednu takovou lekci pro tahle mrňata. Když jsem točil pro tak milou třídu, cítil jsem se dobře, neboť jsem věděl, že povídání ocení. Je to oboustranné. Když děti něco vyzařují, člověk jim dá víc. Mám ještě jeden parametr – když je třída převážně nesoustředěná a je tam pár dětí, které se nedostanou ke slovu, vždycky si říkám, že situaci musím dobře kormidlovat, aby si alespoň něco odnesly.

? Jaké rezervy jste v projektu viděli?

Pavel Suchan: Je to divné, ale já tam žádné rezervy neviděl. Snad že by bylo dobré se s dětmi setkávat častěji nebo zvolit jiné téma. Ale to bychom se nemohli věnovat ničemu jinému než mateřské škole. Splynulo by to s naším povoláním.

Petr Kabáth: Já jsem chtěl říct to samé. Mohlo by se udělat jiné téma, vymyslet ho trochu jinak. Nebo udělat více návštěv a poté hned výstavu.

Romana Brilová: Myslím, že bychom se zatím drželi našeho konceptu, který jsme si vyzkoušeli. Drobné nuance můžeme doladovat při individuálních besedách a projektech s dětmi. Moc Vám děkuji za spolupráci při projektu a zároveň za milý rozhovor.

Je velmi záslužné, že dva tak významní lidé v oboru astronomie se zamýšlejí nad otázkami předškolního vzdělávání a že si udělali čas na děti z mateřské školy. V projektu budeme pokračovat i tento školní rok.

V historické kopuli

Díky situaci, která vznikla na jaře, natočil Pavel Suchan povídání pro děti z mateřské školy. Téma povídání bylo světelné znečištění. Pokud by měl někdo zájem, může se podívat na webové stránky ASU AV ČR v Ondřejově (<http://www.asu.cas.cz>).

Rozhovor vedla Bc. Romana Brilová, ředitelka Mateřské školy Ondřejov